

ЮВІЛЕЇ УНІВЕРСИТЕТУ І КОНТЕКСТ ЇХНІХ ЕПОХ

Ювілеї... Вони невідворотні. Як зазвичай, на них чекають, інколи не хочуть помічати, але до них не можна не готуватись — зовнішнім визнанням чи хоча б внутрішньо. Певною мірою можна твердити, що вони нами керують, і найсильніше ніж в ординарний рік змінюють нас чи наше середовище. Значною мірою для «університетчиків» цей заклад є середовищем — місцем і праці, і реалізації нашого життєвого покликання. Тому далі мова піде про ювілеї як визначні віхи у житті закладу зміст і форму яких визначала епоха. Але на початку необхідно зробити кілька вступних зауважень.

Перше — щодо епохи (епоха традиційно сприймається як складова ери — від латинського буквально — висхідне число). Епоха (доба) або історична епоха (від грецького «епохе», тобто зупинка, припинення) — термін для позначення єдності якісного стану суспільної системи та історичного часу. Тому є сенс розглядати історію Університету у вигляді епох як його власної історії, так і тих суспільств і держав у межах яких він існував. Через це і використовуватимемо поділ на епохи обопільно й виділяємо таких три — імперську (або імператорську) (1865 — 1920), радянську (1920 — 1991), сучасну (або українську чи національну). Принагідно зауважимо, що кожне з визначень умовне (у 1917 — 1920 рр. заклад вже не мав статусу імператорського), у 1941 — 1944 рр. був розщеплений на два і один з них не був радянським, а статус національного отримано лише 2000 року.

Друге — щодо ювілеїв. Вони мають певну ієрархію. Виникнувши у 1865 р. Університет вже пройшов 30 ювілейних можливостей відзначити свій вік — по 15 п'ятилітніх та десятилітніх (по 5 — в імперську добу, відповідно 7 та 8 — в радянську, 2 та 3 — у сучасну) ювілеїв. З них шість — 25-річних (2 — імперських, 3 — радянських, 1 — сучасний) ювілеїв. Вони тричі співпадали з десятиліттями, тобто у півстолітніх випадках (1915, 1965 та 2015). Нагадаємо, що у буквальному розумінні «ювілей» означає саме півстолітній термін. Пізньолатинське слово «jubilaeus» походить від дієслова з класичної латини «jubilatio», що означає «радісні вигуки». Очевидно, що до останньої воно потрапило з біблійної, давньоєврейської мови, де слово «йовель» озна-

чало «баранячий рік», а пізніше — «рік свободи». Так називали встановлений пророком Мойсеєм рік, коли продані і віддані під заставу землі поверталися до колишніх власників, раби отримували свободу, прощалися борги боржникам. Цей «рік свободи» настував кожні п'ятдесят років, після семи семиріч. Число сім у давніх традиціях вважалося священним, а помножене на сім — священним поготів, і тому рік, наступний за таким поєднанням років, мав обов'язково бути якимось особливим. Отже, безсумнівно три півстолітніх та три чвертьстолітніх (1890, 1940, 1990) ювілеї можна вважати епохальними, тобто такими, що відображали сутність епохи.

Третє — поняття контексту (латинське — «тісний зв'язок», «сплетення»). Вживатимемо його не у лінгвістичному розумінні (відрізок, частина тексту писемної чи усної мови з закінченою думкою, який дає змогу точно встановити значення окремого слова чи виразу, що входять до його складу), а у суспільствознавчому — середовище, в якому існує об'єкт. Тому паралельно спробуємо розв'язати два завдання — уточнити контекст епохи та позначити актуальні зміни в Університеті.

Отже, Університет заснований у 1865 році. Маємо усвідомлювати, що це був не просто період царської Росії, а зокрема час Великих реформ, що відбувались в імперії. Вже розпочалась аграрна реформа — скасували кріпацтво (1861), готувалась реформа для державних селян (1866), проведено земську реформу та судову реформу (1864). Найголовніше — опубліковано новий університетський статут (1863) деякі демократичні положення якого в Україні перевершив лише закон «Про вищу освіту» 2014 року. Втім, після убивства імператора Александра II (1881) розпочався період «реакції» або контрреформ. Саме в цьому історичному контексті університет відзначив своє перше 25-річчя.

Святкування у 1890 р. за визначенням газети «Одесский вестник» було скромним. Воно, по суті, складалось з двох імпрез. Перша — урочистий молебень в університетській церкві. 1 травня (за старим стилем) у цій будівлі розпочались урочистості. Спочатку з вітальним словом виступив професор богослов'я протоієрей Василь Войтковський (на той час був уже два роки настоятелем храму). О 13-й годині єпископ елисаветградський Мемнон за участі названого професора

відслужив молебствіє. По завершенні всі присутні перейшли до актової зали, де відбувся «урочистий акт». На ньому були присутні градоначальник Павло Олексійович Зелений (1885 – 1898), командуючий військовою округою Х. Х. Рооп, міський голова Г. Г. Маразлі, попечителі Одеської навчальної округи – тодішній Х. П. Сольський (1885 – 1906) та колишній – Адам Антонович Арцимович (1861 – 1866), предводитель дворянства Херсонської губернії І. Я. Куріс, кілька генералів, членів міської управи, професорсько-викладацький склад та адміністрація на чолі з ректором-математиком Семеном Петровичем Ярошенко (1881 – 1890), студентство, випускники та численна інша публіка. Через переповнену залу частина присутніх розмістилась на хорах. Зазначимо, що при згадці пожертви, яку зробив міський голова (2500 рублів) присутні привітали його бурхливими оплесками.

Було прочитано дві доповіді – професор Ф. І. Успенський присвятив свій виступ професору В. І. Григоровичу, а професор О. І. Маркевич – записку з історії Новоросійського університету. На цьому офіційні святкування й завершилось, а неофіційні урочистості продовжились ввечері в одній з ресторацій міста, де відбувся «товариський обід» професорів і співробітників ІНУ. Певним після смаком стала публікація у пресі численних привітань можновладців, колег і випускників¹.

За наступні 25 років імперія зазнала низку трансформацій – змінився цар, програла війну Японії, пережила революцію, появу політичних партій і початок парламентаризму, нову аграрну реформу і певне економічне зростання. В Університеті, півстолітній ювілей якого припадав на 1915 рік, подбали заздалегідь – почали говорити з 1911 року. Ініціював це ректор-медик професор Сергій Васильович Левашов (1907 – 1913) – було створено «комісію з питання відзначення 50-ліття». У Державному архіві Одеської області відкладалась ціла справа щодо підготовки ювілею². Завершувати підготовку довелось іншому ректорові ще одному медикові Дмитру Павловичу Кишенському (1913 – 1917). Проте це було неважко – через фінансові (уряд відмовився додатково фінансувати підготовку) та політичні

¹ Одесский вестник. — 1890. — 2 мая.

² Державний архів Одеської області, Ф. 45, Оп. 11, Спр. 4, 153 арк.

обставини. Російська імперія на початку ХХ століття (один із сучасників називав цей час «епохою імперіалізму») втягнулась у низку геополітичних конфліктів, а врешті — у Велику війну. 27 квітня 1915 р. ректор своїм листом повідомив, що «святкування ювілею, через обставини воєнного часу, згідно постанови Ради університету, відкладається». У п'ятницю, 1 травня, у день заснування ІНУ, в університетській церкві пройшла божественна літургія, а потім молебство. Отже, історія з невдалим ювілеєм стала вельми симптоматичною і знаковою для всієї доби пізньої імперії. Неповоротка бюрократична система не дозволила розгорнути ефективну роботу комісії на початку, що призвело до зміни її складу і керівництва. Відсутність необхідного державного фінансового забезпечення і внутрішніх ресурсів в Університеті не могли підтримати проект.

Як відомо Російська імперія не пережила Велику війну. Університет пережив, але не на довго. У лютому 1920 року коли до Одеси увійшла Червона армія було не до підготовки 55-літнього ювілею. А через два місяці розпочалась робота нової влади по трансформації Університету — символічно, що 1 травня 1920 року, хоч вже і за новим стилем, було скасовано його історико-філологічний та юридичний факультети. Таким був початок радянської епохи та дискретного періоду в історії Університету. Годі у 1925 та 1930 роках говорити про його ювілеї. Адже тоді тут розташовувався Одеський інститут народної освіти, а університетська церква відтоді вже ніколи не використовувалась за призначенням — сам інститут церкви був відокремлений від держави, а освіта — від церкви.

Університет, зі статусом державного, був відновлений, як відомо 1933 року за два роки до імовірного 70-ліття. Було певне сум'яття щодо його відзначення — вважати його новим радянським закладом чи продовжувачем історії імператорського університету. Але все таки симптоматичним було те, що саме у травні 1935 р. відбулась перша наукова сесія ОДУ, яка підбила підсумки дослідної роботи в ньому. Ще через п'ять років відзначення було значно урочистішим і свідченням цього став вихід книги «История университета за 75 лет». Про ювілей в три чверті століття писала навіть столична газета «Известия». Наведемо характерні рядки: «В стенах университета работали такие замечательные русские ученые, как И. И. Мечников, И. М. Сеченов.

За последние 20 лет университет превратился в огромный научный комбинат, где занимаются 2600 студентов. Помимо 52 кафедр, при университете работает научно-исследовательский зоолого-биологический институт, астрономическая обсерватория и ботанический сад³. У дні ювілею професорсько-викладацький склад підготував 140, а студенти понад 70 доповідей. Разом доробок ювілейного року мав бути втілений у 16 різноманітних збірках.

Прикметно, що на сусідніх шпальтах згаданої газети йшла мова про нагородження військових у зв'язку з фінською кампанією. А це означало, що радянська держава вже стала учасником Другої світової війни, а трохи більше ніж через рік після ювілею — поринула у її найактивнішу фазу. Поневіряння Університету під час війни — мандри до туркменістанського Байрам-Алі та назад на чолі з ректором М. П. Савчуком — пролягли у «міжювілейний» час. Але вже наступного року після повернення до Одеси колектив не лише відзначив 80-річчя закладу, але й здобув додаткове наймення у дусі модної тогочасної традиції — імені І. І. Мечникова. Це надало пам'яті закладу додаткового коду, який відтоді буде тісно переплетений з ювілеями видатного науковця, який народився рівно на 20 років раніше від заснування нашого Університету і на два дні пізніше у травні. Крім того завжди відзначатиметься ювілейне завершення світової війни у Європі. Разом з тим цю подію відділяє від народження І. І. Мечникова рівно століття. Все це створило певний травневий ювілейний кластер у нашому університетському житті. Так, зокрема, згодом у ювілейні дні стали традиційними мечниковські читання, а 1975 року було відкрито пам'ятник учасникам Другої світової війни.

Щорічні святкування від середини століття почали знаменуватись щоразу гучними здобутками. Так, у 1955 р. — наприкінці відбудовного десятиліття, було відкрито корпус біологічного й геолого-географічного факультетів — будівля звісно відбила тенденції і є пам'яткою тогочасної архітектури. Як власне і гучна будівля 1975 року — нового корпусу на Французькому (тоді — Пролетарському) бульварі побудована у роки «розвинутого соціалізму».

Звісно, що особливою віхою у житті Університету стало святкування його сторіччя. Найгучнішою подією безсумнівно було нагоро-

³ Известия. — 1940. — 12 мая.

дження закладу Орденом Трудового Червоного Прапора. Як зазначено у статуті цієї нагороди: «учреждён для награждения за большие трудовые заслуги перед Советским государством и обществом в области производства, науки, культуры, литературы, искусства, народного образования, здравоохранения, в государственной, общественной и других сферах трудовой деятельности», а нагороджувались ним «предприятия, объединения, учреждения, организации, союзные и автономные республики, края, области, автономные области автономные округа, районы, города и иные населённые пункты». Орден існував з 1928 року. До червня 1941 здійснили всього 8 тисяч нагороджень, а після війни вони стали масовими, досягши у 1977 році першого мільйону. Тобто на той час це була звичайна й традиційна річ у масштабах великої країни, але для периферії — визначна подія. За два роки перед цим в Одесі було нагороджено Одеський завод важкого кранобудування імені Січневого повстання (у минулому Головні залізничні майстерні, а у майбутньому холдингова компанія «Краян», що сьогодні є банкрутом), а через шість років таку нагороду одержить Одеський державний політехнічний університет.

13 травня відбувся урочистий мітинг з нагоди сторіччя та нагородження орденом, на який завітало обласне (секретар обкому КПУ К. С. Коваленко), міське (перший секретар міськкому КПУ М. О. Неізнаний) і районне партійне, обласне профспілкове та радянське (голова міської ради Л. О. Заярний) керівництво. Мітинг відкрив секретар парткому І. М. Дузь, а продовжив ректор-хімік професор О. І. Юрженко. Було озвучено Указ Президії Верховної Ради СРСР. Через два дні відбулось урочисте засідання в Одеському театрі опери та балету. Збори відкрив перший секретар Одеського обкому КПУ Михайло Сафронович Синиця (1961-1970), указ про нагородження зачитав секретар Президії Верховної ради УРСР Андрій Никифорович Зленко, а прикріпив орден на прапор університету секретар ЦК КП України, депутат Верховної ради СРСР Андрій Данилович Скаба (зачитав привітання від ЦК КПУ, Президії ВР УРСР і Ради міністрів УРСР).

Указом Президії Верховної ради УРСР почесне звання заслуженого діяча науки було присвоєно трьом викладачам — І. І. Пузанову та двом ректорам — діючому О. І. Юрженко та колишньому — М. П. Сав-

чуку; почесною грамотою ВР УРСР п'ять осіб (О. В. Богатський, Д. Г. Елькін, С. М. Ковбасюк, В. П. Тульчинська, І. Я. Яцько) та шістьох грамотою. У дні ювілею було відкрито дві меморіальні дошки — вихованцям Університету, які загинули у роки Другої світової війни та визначним випускникам-науковцям, викарбовано ювілейну медаль та випущено пам'ятний значок. Було проведено наукову сесію — вийшло друком чотири випуски тез доповідей, книжка з історії Університету (Г. А. В'язовський, З. В. Першина, О. І. Юрженко)⁴.

Подальші ювілейні дати навряд чи можна порівнювати з тим грандіозним дійством і емоційним підйомом радянських людей — рани війни майже загоїлись, страхіття сталінізму були у минулому, добробут невпинно зростає. Хрущовський курс на побудову комунізму, здавалось втілювався у життя, хоча сам його автор понад півроку перед тим був знятий з посади і при цьому не репресований. Отже, були підстави для оптимізму.

Якщо у 1975 р. завдяки відзначенню подій Великої вітчизняної війни змінився екстер'єр Університету, то через 10 років — інтер'єр завдяки І. І. Мечникову. У приміщенні колишньої церкви було зроблено ремонт, переплановано розташування президії і у півциркульному краю було встановлено пам'ятник Нобелівському лауреату. Треба зазначити, що просторий актовий зал на Пролетарському бульварі відтягнув частину заходів з Великого актового залу на вулиці Петра Великого (тапер — Дворянській) і об'єктивно конференц-зал став третім конкуруючим залом для імпрез меншого формату.

125-річний ювілей став останнім за радянської доби. Період «перебудови» призвів до суперечливих процесів у суспільстві. 1990 рік — час пізньої «перебудови». Проявом фінансових та інших проблем, що стояли перед колективом на чолі з ректором-геологом І. П. Зелінським була скромна книжка з історії Університету і її запізний вихід (1991). Було викарбовано медаль і відповідний значок. Вдруге відбулось поштове гашення спеціальним штемпелем, присвячене ювілею. Опубліковано було й урядове повідомлення телеграфом на ім'я народного депутата СРСР ректора І. П. Зелінського, яке підписав тодішній голова ВР СРСР А. І. Лукьянов: «Сердечно поздравляем профессоров, преподавателей, студентов со 125-й годовщиной од-

⁴Чорноморська комуна. — 1965. — 15 травня.

ного из старейших университетов страны. Пусть дружный коллектив одесских ученых и студентов с доброй улыбкой движет нашу науку и подготовку специалистов для различных участков общественной жизни, надежно служит делу перестройки».

Ознакою згаданої «перебудови» була атмосфера демократизації і свободи слова, що відбилась і у діяльності університетської багатотиражки. До ювілею її назву було змінено — після довоєнної «За більшовистські кадри» та післявоєнної «За наукові кадри» вона стала «Одеський університет». Як симптоматичну виділимо статтю одного з дописувачів — професора М. Г. Соколянського, адже публічна критика була тоді можлива саме у такий спосіб. Критикував він заклад радянської доби, за сумну традицію, розпочинаючи з 20-х рр., нехтування справжніми науковцями, які або не потрапили (літературознавці М. П. Алексєєв, Л. П. Гроссман, історик С. Я. Боровой, античник С. Я. Лур'є), або залишили (М. Г. Крейн) Університет і яка ще мала місце на той час; за занепад невиразних «Ученых записок», відсутність як власного видавництва, так і громадянської позиції керівників 70-х років. Вигляд нового корпусу назвав «устрашающим», а саме будівництво «безграмотним проектом і будівельним вандалізмом». Відсутність політики керівництва у певних напрямках: «Казалось бы и сегодня, когда всерьез заговорили о необходимости гуманитаризации и распространения гуманитарных знаний, университету взять бы на себя роль флагамена. Но увы растеряны бывшие традиции, снижены некогда высокие критерии, а вакуум созданный бездеятельностью университета в этой области, заполняется подчас полужайками (своими и заезжими) из общества «Знание». И на останок ще одна вбивча деталь: «Да и отчеты «О деятельности Императорского Новороссийского университета» за разные годы крепко впечатляют. И по части изданий, и по части строительства, и по части штатного состава профессоров»⁵.

Шановний Марк Георгійович, певно, і уявити не міг, через що довелося пройти Університетові у 90-ті роки минулого і проходити у 10-ті роки цього століття. Але при цьому значною мірою на ці зауваження Університет відповів — гуманітарії сьогодні домінують як і у самому закладі, так і у місті, розгортає свою діяльність видавництво,

⁵ Одеський університет. — 1990. — 18 травня.

існує розмаїття університетських фахових видань, удосконалюються звіти. Незважаючи на труднощі Університет виживав у 90-ті – і у 1995 р. було проведено, до 130-річчя, наукову конференцію, а 2000 року – здобуто статус Національного – і намагався розбудовуватись у нульові роки та на початку 10-х. У XXI столітті стало доброю традицією видавати до ювілеїв різноманітну продукцію з історії Університету – і про сьогодення, професорів чи випускників тощо, проведення урочистих зборів.

До третього півстолітнього ювілею Університет розпочав готуватись заздалегідь. Моніторинг підготовки відбувався на засіданнях ректорату і Вченої ради розпочинаючи з 28 січня 2013 р. У лютому того року було сформовано оргкомітет з підготовки ювілейних заходів на чолі з ректором-політологом І. М. Ковалем. Етапним у підготовці до ювілею став вихід відповідного указу Президента України №373/2013 від 8 липня того ж року. Дещо згодом була сформована «Програма ювілейних заходів до 150-річчя ОНУ імені І. І. Мечникова», яка передбачала різноманітні аспекти у підготовці – презентаційний, утіленням якого мали бути різноманітні імпрези; предметний, результатом якого мало бути створення матеріальних об'єктів і цінностей; організаційно-персональний – понад 30 осіб відповідальні за різноманітні проекти; хронологічний – здійснення кожного заходу чи проекту розподілено на два етапи – підготовку і реалізацію та фінансовий.

Але ускладнення у суспільно-політичному житті, що відбулись наприкінці осені 2014 – взимку 2015 років і були продовжені зовнішньою агресією сусідньої держави проти України та початком Антитерористичної операції, що виснажили й обвалили економіку, розбурхали й драматизували суспільні настрої у країні, максимально ускладнили перспективу виконання всього наміченого і зробили проблематичним проведення ювілейних заходів загалом. Ситуація дивним чином нагадала складнощі 1915 року. Втім програму було підкориговано й доведено до можливого за наявних обставин завершення. Зупинимось на найзнаковіших пунктах дорожньої карти здійснених ювілейних заходів.

Наймасштабнішою імпрезою стали урочисті збори у будинку Одеського національного академічного театру опери та балету 13

травня, де водночас зустрілись півтори тисячі колег-університетчиків — викладачів, співробітників, ветеранів, студентів, випускників. Там відбулись святковий концерт університетських творчих колективів та процедура нагородження, що загалом символічно охопила 150 осіб. Найгучнішим, у буквальному розумінні, був концерт, що відбувся просто неба напередодні, 11 травня, на вулиці Дерибасівській під умовним гасло «Університет — місту», який так само організований силами Центру культури й дозвілля. А напередодні згаданих подій вже відбулась ціла низка звітних концертів цих колективів. Слід згадати, що з нагоди ювілею Одеська міська рада подарувала Університетові для згаданого структурного підрозділу солідний комплект звукової апаратури — найкоштовніший з матеріальних подарунків.

Наймасштабніший інтелектуальний проект — безсумнівно написання чергової історії Університету у якому взяло участь понад 150 авторів, які працювали протягом кількох років. Книга стала грубезним фоліантом обсягом у понад 80 авторських аркушів на майже тисячу сторінок, споряджений 150 ілюстраціями. Обсяг, наявність наукового апарату, чітка атрибуція фрагментів, відсутність помітної ідеологічної конотації вигідно відрізняє цю книгу від всіх попередніх праць з історії Університету. Презентація книги відбулась 12 травня разом з ще двома унікальними проектами над якими невтомно працював колектив нашої наукової бібліотеки — «Золоті імена» (про університетських номінантів на Нобелівську премію) та «Шедеври бібліотеки» (колекційне видання, присвячене гравюрам XV — XIX ст.), які підготував колектив наукової бібліотеки університету. Додамо, що ці видання було супроводжено інформаційним буклетом. А ще один інтелектуальний продукт — наукова ювілейна конференція — здійснено наприкінці квітня і згодом вийшла друком збірка наукових праць.

Найзатратніший проект — створення музейної експозиції. За спонсорські кошти було здійснено ремонт, меблювання, обладнання, насичення її експонатами. Відкриття експозиції відбулось 12 травня, коли ректор І. М. Коваль перерізав відповідну стрічку, а першу екскурсію провів безпосередній організатор музейної експозиції (по суті — нового університетського музею) доцент В. О. Кузнєцов. Наймеморіальнішою для всеукраїнського масштабу стали вихід конверту, марки та монет (срібної — номіналом 5 гривень, та з нейзильберу — 2 гривні), присвя-

чених ювілею Університету. За співпраці з Укрпоштою процедура погашення марки була здійснена у день ювілею.

Важливими артефактами ювілею стали дві меморіальні дошки випускникам імператорського Новоросійського університету — фізико-математичного факультету — С. Ю. Вітте, згодом голови комітету міністрів Російської імперії, почесного члена університету; історико-філологічного, а потім — юридичного факультету — М. Є. Слабченка, згодом академіка ВУАН, спадкоємицею якої є нинішня НАН України.

Доповнила інформаційний ряд низка масмедійних проєктів — перформатований і оновлений сайт Університету, презентаційні ролики, публікації у низці видань про університет, в т. ч. і журналі Верховної ради України — «Віче». На двадцяти сіті-лайтах у квітні були розміщені афіши, два біг-борди, у соціальних мережах активізована сторінка «Новини ОНУ» на фейсбуке (www.facebook.com/onupress?fref=ts), створено акаунт в Інстаграм — [/instagram.com/onu_mechnikov_150/](https://www.instagram.com/onu_mechnikov_150/), відкрито канал на ютуб, де викладались відеопривітання випускників і друзів ОНУ, створено два відеотізери для розповсюдження в соцмережах.

Але ж все перелічене вище — це лише вершина айсберга, адже протягом року відбувся калейдоскоп заходів, що їх запропонували підрозділи Університету — презентації десятків збірок і журналів, монографій та інших видань (посібників, хрестоматій, покажчиків) і навіть газет. Особливо вражає кількість різноманітних імпрез — понад 80 і половина з них — наукові конференції, а також «круглі столи», презентації, виставки, урочисті засідання, вечори. Звісно писати по свіжих слідах сучасникові не просто, але ці слова хай вже залишатимуться наративним джерелом для майбутнього.

Підсумовуючи відзначимо — прикметно, що кожний півстолітній ювілей наш Університет зустрічав у принципово відмінних історичних обставинах. Перший — у добу пізньої імперії — в умовах Першої світової війни, за два роки до її загибелі. Той ювілей минув скромно і не дуже помітно. Другий — у період «будівництва соціалізму», коли держава була розпорядником великих коштів, але платою за це був ідеологічний монізм. Тому святкування було відзначене з розмахом і помпою — наш Університет здобув навіть всім відомий орден. А третій — у час інтеграції до світового співтовариства, який супроводжується ідеологічним й інтелектуальним плюралізмом за наявності слабких державних потуж-

ностей, олігархічного капіталізму і випробувань зовнішньою агресією. Головне, що Університет був затребуваний у всі епохи, а його сучасники завжди намагались у свій спосіб відзначити цей «рік свободи».

Отже, ювілеї у відповідні епохи набували своїх характерних і унікальних рис. Вони надавали можливості якими колектив міг скористатись, або не скористатись, здійснити чи не здійснити ту чи іншу палітру заходів. Все залежало від контексту доби і людей, які повинні цього хотіти, уміти і могли (або навпаки). Завершити текст хочеться словами згаданого М. Г. Соколянського висловленими чверть століття тому, але які видаються актуальними і сьогодні: «Радостно, конечно, ощущать свою причастность к значительному прошлому родного вуза. Но ведь и ответственность перед этим прошлым нельзя не почувствовать. Конечно, есть и в нынешнем состоянии ОГУ кое-что стоящее, достойное уважения и продолжения, но, думается, что сегодня важнее не выискивать позитивные крохи, а критически обозреть широкий фронт проблем. Многое, очень многое, в делах наших оставляет желать лучшего, тем более что есть у нас что вспомнить и с чем сравнивать. Разумеется можно сослаться на трудности эпохи, на давление новейших традиций, на «мудрость» министерских нововведений... Но что-то ведь зависит и от нас самих, и если не противостоят разрушительным тенденциям, что останется от прекрасных традиций Новороссийского университета? Очень не хочется верить, что все лучшее для нашей альма-матер осталось в прошлом. Очень хочется верить, что наши преемники, отмечая 150-летие ОГУ, будут крепче нас памятью, свободнее в выборе и радостнее в раздумьях об итогах и перспективах»⁶. Озираючись на минулий, нещодавно відзначений ювілей треба визнати, що у нас ще багато всього попереду!

Основною статті є текст:

Хмарський В. М. Ювілеї Університету у контексті їхніх епох / В. М. Хмарський // Ювілейна збірка наукових праць, присвячена 150-річчю Одеського національного університету імені І. І. Мечникова / голов. ред. І. М. Коваль ; ред. колегія : В. О. Іваниця, В. М. Хмарський ; відп. секретар О. І. Драгуновська. — Одеса, 2015. — С. 9-17.

⁶ Одеський університет. — 1990. — 18 травня.